Ч. 84. Чернівцї, недїля дня 13. (25.) цьвітня 1897 року. Рочник XIII.

БУКОВИНА

ЧАСОПИС для руских родин.
Виходить щодня кромі днїв по недїлях і сьвятах.

Редакция і адмінїстрация в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.
Передплата 10 зр.

Христос воскрес!

„Христос воскрес,“ так сьвітом днесь лунає,
Христос воскрес, побожна грудь зїтхає
Христос воскрес, природа — відновилась,
Долини-гори зеленю покрила.
„Христос воскрес“ днесь дзвони гомонїли
На Русь сьвяту сї звуки — розлетїлись
І заживає пасхи у палатї
Богач, а бідний в своїй курній хатї.
У сего стіл згинаєсь під дарами
А бідний кусень свій росить сльозами
І твар єго сумна та захмурена,
Бо тая пасха кровію скроплена.
Чиж може пасха добре смакувати,
Сли днесь здарилось вбитих споминати?
Та тих борців за волю всїх ранених?
Та сїромахів своїх увязнених?...
Та пощо споминать?... Лиш серце — краєсь
Сегодня грудь най вільно віддихає!
Друг друга братя серцем днесь витаймо
І як ті сироти без мати обіймаймось
Та сполучім ся, силою щоб стати!
Нам треба би дїлами воскресати,
Дїлами труду, чесного мозолю,
Родинїріднїй щоб придбати долю,
Щоби в зболїлій груди лекше стало
Та й сиротам раз сонце засияло.
Тож воскресай, хто годен ще дїлати
Та йди на ріднїй ниві працювати,
Тодї тя щиро привитаю днесь:
„Христос воскрес, Христос воскрес!

Лукенко.

Христос воскрес!

Христос воскрес!

Рано-раненько дзвони з дзвіницї несуть сю вістку по руській землицї. Голосний гомін звінкого звуку будить надїї, коїть розпуку. Сердечні серця всїх безталанних синів Вкраїни в молитвах ранних зносять до Бога мольби горячі за волю, долю, за користь з працї. Вже разів тисяч на Руси несесь воскресний оклик: Христос воскрес! вже разів тисяч празнуєм сьвято сьвятої Пасхи і вже богато, богато сльозів замісили люди в паску з надїєю, що лїпше буде, що хлїб Господний, хлїб воскресення принесе й Руси від мук спасення!

Вже тисяч років! І щож здобули, чого придбали, що осягнули наші змагання, труд і мозоли і голод й холод в тяжкій неволи і піт спітнїлий і кров пролита? За волю-долю земля руска вкрита кістками славних синів споконвіку. За волю й долю козаків без лїку мерло нїмою смертю у мори. За волю-долю тяжкеє горе несли в неволї брати завзяті, на базарях їх наче худобу відпродавали Турки проклятї. За волю-долю давали дерти Ляхови паси шкіри живої, на паль вбиватись, в огонь саджатись, поздовж й поперек різатись пилою. За волю-долю Москві нагайками давали рвати своє біле тїло батьки безталаннї і ступали сьміло на смерть у засланю, на муки в роботах, над Доном могутним у Невских болотах, у каторгах темних, на лютім Сибіри — і щож нам принесли ті жертви без міри?

Рано раненько сьвітлеє сонце вийшло зза моря — божий огонь се! У мрачних мраках, у хмарних хмарах, згасало довго, мов сонне, мов в чарах. І знов оббігло на небі коло і сьвітить, гріє, бликотить весело і всякій твари голосить з небес, що сьвіть збудив ся, що Христос воскрес! Марна травиця стята косою, спашена потім, стерта ногою, прибита в землю разом з корінем знов вїживає під теплим промінем: смушки зеленї землю укрили, маленькі губки жадно розтворили і тисячми тисячів голосять днесь: живемо знова, знов Христос воскрес! І сад прибрав ся; там задубіло було зимою деревини тїло, овоч забрали, листе облетїло і тілько вихор шелестів без впину, а снїг гиляки нагинав в долину. А поглянь нинї: кожда деревина прибралась в цьвіти, як люба дївчина до шлюбу з милим, аж запах несе: сьвіт відродив ся, Христос воскресе! Все воскресає, в чім жите тремтить, відроджує сили, множить ся, кріпить і нарід наш сильний, спосібний, здоровий перебуъ злиднї, витерпів крамоли і живий корінь народного зрубу пустив лїторосли молодник і в нас лелїє сю надїю любу, що незабаром вже прийде наш вік. Най тілько кождий скине з себе пута, в яких від давна Русь сьвята закута, що гірш давили нїж під Турком доля, що гірш смалили нїж Ляха сваволя, що гірш ранили нїж Москви неволя — темноти духа і невіжи пута, нашої волї і долї отрута. Сьвітло просьвіти най сяєвом засяє, а воля-доля до нас завитає, ми щасте здобудем сьвітлом науки, як спільно муть робити голова і руки. Вільні і щасливі, всї що просьвічені сьвітлом господним ті дари сьвячені споживаймо в мирі і чудо чудес восхвалїмо нинї: Во істину воскрес!

ПРАЦЯ.

(Нова руска ґазета для буковиньских селян).

Вчера вийшов з нашої руской друкарнї перший нумер нової руской ґазети, що називає ся *Праця.* Она призначена для буковиньских руских селян. Видає єї урядник Руской Каси п. Вячеслав Будзиновский, котрий, бувши в Галичинї, дуже славно видавав селяньску ґазету *Громадский Голос.* Буковиньскі селяни можуть бути справдї вдоволені, що видавати для них ґазету приняв ся чоловік, котрий немало напрацював ся для галицких селян і має в селяньских справах богато досьвіду.

Буковиньскі селяни рускі не мали до-

КОРОТКЕ ЩАСТЕ.

Написав

ОРЕСТ БЕРЕЩАНИН.

(Дальше).

А в серци Степана повстала страшна борба між почутєм приязни для свого найлїпшого приятеля а любовю до дївчини, що була і є ідеалом єго молодечих мрій а тепер судженою приятеля. Він знав, що колиб зістав, не мав би сили пізнїйше відїхати, треба було отже скоро рішати ся. Борба була тяжка, однак він побідив — позавтра, отче, ждуть на мене конї на сусїднїй стациї, я мушу відїздити зараз завтра... — Всї запротестували против такого скорого відїзду дорогого гостя. Однак всї просьби не здали ся на нїчо.

— Може ти будеш щасливійша, Муню? — звернув ся молодий професор до своєї судженої.

— Лишіть ся, пане, я вас прошу... — Степан здрігнув ся на цїлім тїлї, він глянув на Муню і вичитав в єї очах таку просьбу сердечну, що під впливом сего погляду склонив лише голову на знак згоди.

Небавом розійшли ся всї на спочинок.

Тої ночи всї троє наших знакомих заснули однаково у споминах мило пережитих хвиль, однак сни їх були ріжні.

Панна Муня снила, що була також в Африцї, в Єгиптї і що довгі лїта укривалась над берегом Нїлю поміж водними лелїями і тростиною, — а Степан ловив єї безперестанно, та не міг єї досягнути. Ріка була широка, а погоня тревала вже повних вісїм лїт. Она бачила вкінци, як Степан на смерть обезсилений упав без житя, споглядаючи на неї благаючими очима. Тодї она змилосердилась над ним, зближила ся до него і закинула єму обі руки на шию в сердечнім обнятю любови...

А Степан мав ще чуднїйший сон. Він бачив себе в якійсь зачарованій мармуровій палатї, звідки не було видко нї неба нї землї. В великій кришталевій салї спочивала на пишній постели молода гарна панночка, суджена єго найлїпшого приятеля. Він хотїв утїкати, та ноги відмовили єму послуху, неначе їх хто зелїзом приковав до підлоги. А зачарована панночка усьміхала ся до него, хотяй очи мала замкнені і він чув виразно, як она говорила: Даремна робота! Не вийдеш вже більше звідтїль! Ти мій, на віки мій!...

А молодий професор снив, розуміє ся о близькім подружю, о довгих лїтах щасливого пожитя і о малих, чорнявих дїточках, що всї усьміхали ся і простягали до него маленькі рученята..

IV.

На другий день рано професор з судженою і Степан пішли знова до лїса на прохід. На дворі стояла прегарна погода. На яснім, голубім небосклонї порисували ся легкі, сиві хмарки. Воздух переповнений був запахом ріжнородних цьвітів а високо над землею завис жайворонок і видобував з малих грудий найкрасші тони.

— Яка шкода, відозвав ся професор, — що я забув взяти мій апарат фотоґрафічний; я хотїв зняти кілька краєвидів тобі на памятку Степане; заждіть троха, до дому недалеко, я зараз верну ся.

Степан і Муня лишили ся самі; перший раз могли они свобідно поговорити з собою а мали собі тілько до сказаня, хотяй ще нїколи в житю не говорили довше з собою. Вісїм лїт минуло від того часу, як бачили ся послїдний раз в місточку А, а однак они пригадували собі нинї на сей час, неначе се було що-йно вчера. Степан чув, що для него надійшла рішуча хвиля. Муня усїла на мураву не далеко малого потічка і спитала ся нараз Степана: — „Менї здає ся, пане, що я вас вже десь бачила?“ — Степан з великого зворушеня нї слова не міг заговорити. — Однак ви забули зараз на мене, не правда?

Степан не видержав. — Я вас забув, панно Муню? Чи можу я вас коли забути?! Впрочім по що довше таїтись, яж постановив собі, що коли вас ще раз в житю побачу, сказати вам цїлу, щиру правду, наражаючись навіть на ваш заслужений гнїв...

І Степан почав пристрастним, зворушеним голосом оповідати, як він любив єї, заким ще бачив, як він опісля найшов єї в місточку А. і мало не ошалїв з радости, що она, єго ідеал, дїйсно жиє на тім сьвітї, як він опісля, доробив-

си своєї ґазети, бо ґазети *Просвъщеніє* і *Селянинъ*, хоч видавані для селян, о всїм иньшім пишуть, тілько не о мужицких справах. А тимчасом в остатних часах наші селяни, розбуджені вічами і читальнями, стали відчувати потребу своєї ґазети і нераз упоминали ся о неї. *Буковина*, як звісно, видає ся для буковиньскої інтеліґенциї рускої і, хоч між тутешними селянами має досить значне число передплатників, все-ж таки се ґазета не дуже приступна для селян вже задля самого вченого способу писаня статий і задля щоденної появи. Селяни в тижни мало читають, або й зовсїм нїчого не читають, а прийде ся неділя, то в шістьох нумерах ґазети за тиждень не вміють найти ся, а як і станути читати, то не все розуміють і через то до читаня знеохочують ся. Тому то настала пора видавати малу ґазету і для селян, раз, аби ті, що взагалї хочуть читати, мали відповідний материял, а друге, щоби почати орґанїзацию селяньских сил.

Рускої інтелїґенциї на Буковинї маємо мало, а й та до недавна була мало сьвідома в руских справах. Наша ґазета *Буковина* — як то нам признає кождий справедливий чоловік — за дванайцять минувших лїт дуже богато причинила ся до того, що та громада нашої інтелїґенциї прийшла до сьвідомости і досить значної в порівнаню з давнїйшими часами сили. Що та інтелїґентна руска громада на будуче не буде меншати, тілько зростати, о то ми вже не боїмо ся. Помалу буде зростати, але статочно; наша ґімназия з часом в тім дїлї дуже нам прислужить ся; учительскі семинариї як доси так і на будуче збільшати будуть громаду руского учительского стану; може і в духовній семинариї настане колись иньший лад, — то і з відтам будуть виходити не лише самі наші вороги, але й наші брати, приятелї народу.

Таким чином — як то кажуть — поставивши троха нашу їнтелїґенцию на ноги, пора нам заняти ся систематичною наукою селян. Не занедбувало ся їх і доси, а кілько наших сил стало, осьвічувало ся їх і боронило; але тепер уже можемо і в їх бік звернути пильнїйшу увагу. За остатних лїт кілька народнї школи вже видали богато письменної молодїжи, тепер уже паробків, котрих пора вчити їх прав горожаньских. Они в недалекій будучности будуть господарями і дома і в селї; нехай-же ґаздують розумно, не так, як батьки їх. А й між старшими найде ся значне число господарів, то відчувають також потребу більшого знаня, нїж се, яке мають. Так для тих молодших і старших селян руска черновецка громада задумала видавати окрему ґазету, щоб селяньский рух зорґанїзувати. Має інтелїґенция свою ґазету, нехай же мають і селяни, коли для них час настав.

Перше число *Працї* представляє ся дуже добре. У вступній статї подає погляд на селяньскі відносини і програму селяньску; відтак розбирає справу реґуляциї рік на Буковинї (навязуючи до знаної нашим читателям наради соймової); далї подає мужицку пісню Конопнїцкої; про війну; інтересну розмову на торзї, про господарку громадску; новинки, надіслаие і т. п. Число писане приступно і цїкаво.

Вважаємо потрібним познакомити з одним уступом з *Працї*, де висказує ся немов проґрама ґазети. Сказано там:

Руска земля така широка і богата, що могла би викормити в двоє і троє тілько людий, що тепер на нїй жиє. Чи-ж буковиньске збіже, буковиньска худоба не ідуть до Відня? Чи буковиньска земля, буковиньский хлїб не кормить чужих народів? Колиж у нас тілько хлїба, що везуть єго аж поза границї краю нашого, то чомуж би ми самі мали так бідувати, ходити голоднї?!

Не в тім біда, що землї мало, бо єї в нашім краю досить; біда лиш в тім, що она не добре роздїлена. Один має так богато, що не може всего зїсти і збіже та худобу шле до Відня а другий знов так мало, що за мало, аби жити, а за богато, щоби вмерти. Як би вся буковиньска земля була лїпше роздїлена, як би вся була в руках людских, тогди хлїб оставав би ся у нас і нїхто не ходив би голодний.

Нам би треба дістати землю в наші руки.

Лиш як се зробити?

Забрати єї силою, годї, бо не позваляє право. Купити також годї, бо з відки взяти гроші?!

На се був би спосіб.

От є ґрунта релїґійного фонду. Ґрунта ті арендують богаті жиди і роблять на них маєтки, хоч не они на тих ґрунтах працюють, а таки ми самі. —

Як би то так зробити, щоби ті ґрунта розпарцельовано на части хоч би по пfive фалеч, та щоби їх відпродувано на лїта тим людям, що не можуть вижити з власного ґрунту!

Релїґійний фонд має двайцять і оден тисячів і сто і двайцать (21.120) фалеч рілї.. Як би ту рілю розпарцелював на части по пять фалеч, булоби аж чотириста двайцять і три парцель. Як би ті парцелї виарендувано людям, знайшло би хлїб аж чотириста двайцять і три родин, та не потребували би мандрувати до Канади.

Ми мусимо добивати ся, щоби ґрунти релїґійного фонду відарендовувано мужикам, а не як се до тепер дїє ся, богачам жидам. Се навіть не гарно, щоби з ґрунтів, що належать до православної христіяньскої церкви, жили жиди а не православні христіяни. Думаємо, що наші панотцї, всї як один муж обстануть за тим і будуть нам помагали, щоби ми як найскорше того добили ся.

Ми будемо також домагали ся, щоби державна (цїсарска) каса купувала від задовжених панів дїдичів їх ґрунта і також парцелювала і відпродувала на роки мужикам.

Як який мужицкий ґрунт піде на лїцитацию, тогди краєва, або державна каса, не повинна позволити, щоби ґрунт купив лихвар за псї гроші, а ґазду викинув на дорогу. Они самі повинні купити той ґрунт і назад відпродати єго на роки тому мужикови, котрий на нїй до тепер ґаздував.

Окрім всего того, ми будемо ще одного добивати ся, а то, щоби на мужицкім ґрунтї були менші тягари, як ті, що тепер є.

шись хлїба шукав єї по цїлім ріднім краю, а не найшовши подорожував з розпуки по чужих краях, та не міг нігде найти бодай на хвилю супокою а тим менче забутя... Одного лише бажав я собі — кінчив Степан — я хотїв ще раз, однїсїнький раз побачити вас, панї, в моїм житю, на те лише, щоби вам сказати, що я вас люблю, що я вас вічно буду любити.

Панна Муня зїтхнула мимо волї. Она чула, що думки єї починають мішатись в голові і що єї сильна воля слабне. В єї серци віджили нараз під впливом пристрастної бесїди Степана давні, нїколи не забуті спомини. Она бачила сего хлопця, котрого образ вбив ся в єї памяти, перед собою, з присягою вічної, незмінної любови, — она побачила славного, найлюбійшого єї писателя, жебручого у неї хоть крихітки любови. Се схлїбляло троха єї дївочій писї, ласкало мило єї серце... А впрочім, чиж Степан не був гарним і то навіть дуже красним хлопцем? І панна Муня забула на хвилю, що она вже не вільна, она не стямилась, як поволи образ єї судженого уступав ся з єї серця а натомісць виринав перед нею новий, гарнїйший образ єї давного незнакомого. Она перелякала ся, а не довіряючи сама собі, встала скоро з мурави і показуючи противний горбочок сказала:

— Перейдїм через потічок, на тамтїй сторонї мабуть ще гарнїйше як тут.

І они перейшли на другу сторону потічка, відтак зійшли назад на долину а йдучи вздовж потічка, зривали польні цьвіти, водні лелії, галузки дикої яблінки і терня, з чого уложив ся гарний, природний букет. Ідучи коло себе говорили мало, змішані обоє, неначе соромили ся чувства, о котрім знали взаїмно а котре старались укрити перед собою. Коли вернули ся на давне місце, усїли знова на мураву; Муня запанувала тим часом цїлком над собою і почала знову перервану розмову.

— Чи звістно вам, пане, що ваш приятель просив мене о мою руку і що я єму єї приобіцяла? — Степан признав ся, що він знає о всїм. — В такім разї — відповіла, — я не маю вам нїчого більше сказати, — знаєте все і бачите мою будучність, котра вже не належить до мене. . .

— Се правда, панї, — я знаю, що для мене нема тут нїякої надїї; ви належите вже до иньшого, котрому ви і ваше серце віддали... — І Степан вдивляв ся такими очима в лице Мунї, неначе хотїв читати у неї на самім сподї души, неначе з відтам вижидав для себе послїдного засуду. А Муня не могла знести сего допитливого погляду, їй здавалось, що Степан читає неначе в книжцї в єї серцю, і що всякі викрути тут на нїчо не здадуть ся. Кров ударила їй в лице, она спустила очи і промовила ледви чутким голосом:

— Кому я раз дала слово, тому і додержу. Вчера, наче, просила я вас, щоб ви лишили ся у нас, — просьтїть менї, коли вас нинї о щось противне попрошу. Ви відїдете зараз, правда? може зараз завтра... — додала таким жалїсним голосом, що у Степана мало серце з болю не пукло.

— Ах, панї, ще о оден, однїсїнький день вас прошу! відтак попращаємо ся на віки.

Не відповіла сейчас, немов надумувала ся, немов власного серця питала ся.

— Добре, — сказала вкінци — нехай буде позавтра.

Она хотїла взяти букет, котрий положила коло себе на землю, але зле повязані цьвіти порозсипались в траві, а коли збирали їх разом, руки їх спіткали ся між цьвітами. Мов непритомний зловив Степан єї обі руки і притиснув до своїх уст. Она встала, загнївана на него і на себе, і они не говорили до себе вже більше нї слова. А в души думали лишень о тім, що щастє їх було так близько і що тепер вже страчене на віки...

А там ген далеко виринула з поміж дерев висока стать професора.

(Конець буде.)

У всїх краях домагають ся народи, щоби скасувати податок від ґрунту, щоби замісць всїх тих податків (з за котрих і сьвіта божого вже не видко) установити один однїсенький податок від чистого зиску. Щоби не платив жадного податку той, хто з своєї землї має меньше, як 600 левів зиску. Щоби податок платили лиш ті, що мають зиску більше, як 600 левів і лиш від того, що є більше як 600 левів. То є, як хто має вісїмсот левів зиску, щоби платив податок лиш від двох соток. Такого самого права мусимо добивати ся і тут на Буковинї.

Дальше мусимо добивати ся такого права, щоби не вільно було анї фантувати, анї лїцитувати ґрунту; щоби можна фантувати лиш дохід з ґрунту, але не весь дохід. Щоби не вільно було фантувати доходу з 5 фалеч. То є, щоби не вільно було фантувати того, хто не має більше як 5 фалеч; як хто має 8 фалеч, щоби вільно було фантувати дохід з трох фалеч.

Дальше треба нам добити ся права, щоби скасувати всї такси і штемплї від малих спадщин, від контрактів на малі ґрунти, і від інтабуляциї малих довгів. Щоби права були для народа добрі, мусимо добивати ся того, щоби ті, що роблять права, були правдиві заступники народа. — Права роблять посли в Радї державній у Відни і Соймі краєвім в Чернівцях. Тепер є там більше наших ворогів як наших заступників, бо виборче право є для нас несправедливе. Ми мусимо домагати ся, щоби скасовано виборчі куриї, то є щоби не вибирали послів окремо пани дїдичі, а окремо люди. Голосувати повинні всї у купі, як тепер лиш в пятій куриї. — Дальше, повинні всї ті голосувати, що скінчили 20 лїт, все одно чи платять податок, чи нї. Хочемо, щоби голосувало ся не як тепер, вперід на виборців (вальманів), а ті доперва голосують на посла, але щоби всї голосували від разу на посла. То є, ми домагаємо ся загального, рівного і безпосередного голосованя!

Всїх тих прав добємо ся тогди, коли буде сего домагати ся весь буковиньский нарід. Щоби се як найскорше стало ся, ми пускаємо у сьвіт отсю ґазету „Праця". В нїй, будемо один від одного учити ся, чого нам добивати ся і якими способами. Тількож щоби ми всї були одної думки, повинні ми всї читати нашу ґазету і всї писати до неї. Що з одного кінця краю на другий кінець не можна переказати устно, можна зробити се ґазетою.

Старайте ся братя ґазди, щоби наша ґазета була в кождій громадї, щоби не було в селї нї одної дитини, котра би не знала, що в нїй написано. Всї мають свої ґазети. Пани мають свою, попи свою, жиди свою, — чому би, ми люди від цїпа і плуга, люди тяжкої працї, не мали мати своєї ґазети?! Такою нашою ґазетою є „Праця" тож пильнуйте братя, щоби зерно, котре она сїє, приймало ся на нашій ниві.

Бажаємо *Працї* як найлїпшого розвою!

(Передплата виносить на цїлий рік лише 2 леви. Ґазета виходить що два тижнї. Редакция і адмінїстрация містить ся в Чернівцях в Народнїм Домі при ул. Петровича ч. 2.)

Російська безсторонність і правда в звістках про Галичину.

*З приводу статї професора петербурської Дух. Академії А. Лопухина: „Три дня въ Червоной Руси."**) (Церковный Вѣстникъ 1896 р. Нра 41 — 43. 45. 49. 50 — 52.)

(Конець).

Скоро, одначе, наш подорожник повернув річ до релїгійних справ в Галичинї і тут його бесїдник виклав йому правдивий погляд на сучасний стан унїї в Галичинї, на відносини до неї простого народу й сучасного духовеньства, звідки можна міркувати, що не одна користь, вигода або сила затримує в унїї галичан, але й певність народу, що вона не відрізняєть ся чим значним од православія, та істнованнє серед духовеньства ідеального погляду на унїї, як на зєднанє церквів на ґрунтї зрівняння прав обрядности східньої і західньої під главеньством папи. Зацїкавивши нашого подорожника своїм оповіданем про справи унїятського духовеньства, щирий українець пішов винувати російську власть, як урядову, так і духовну за їх нетактовність і неспосібність в таким делїкатнім дїлї, як прилученнє холмських унїятів. Російська держава знає тільки грубу силу та канцелярщину і не хоче вважати на те, що й проста людина може мати вільну, уразливу душу, на котру не можна впливати кулаком та батогом. От і тепер в Холмщинї зосталось чимало незгодних з православієм... Згадавши про прихильність російського правительства до репресу, українець став говорити про ті несправедливі утиски, які воно чинить українській лїтературі, забороняючи її переходити з Галичини в Росию. Бесїда в такім напрямі," каже наш подорожник, „затягнулась довго, і коли мій бесїдник виляв всю накипілу в його души гіркість, відклонив ся й зник, я мимохіть став думати про те, скілько було правди й скілько переборщення в його винуваннях. Запевне, що вже саме „українофільство" мого бесїдника примушувало наперед глядїти в нему „увлеченій?" та переборщень, тим більш, що він уже занадто відстоював права української лїтератури, наче то спосібної стати в один рівень з лїтературою-російською і без котрої буцїм то український народ присужено до вічної темноти і навіть стояв за фонетику, начеб то вона може сильнїще підсобити розповсюдженю грамоти серед народу. Але всеж бесїда з ним значно порушила рівновагу в моїй души і я з непорозумінием запитував себе: „а що, як в його словах є хоч краплячки правди?"

Так! було чимало гіркої правди в словах щирого українця і стид великий, невидачний стид всїм російським професорам, як вони не знають або не хотять знати сеї правди, коли вони вибирають ся за кордон, щоби зазирати чужу біду, а під боком у себе не бачать своєї болячки... Взяти хоч би справу з тими холмськими унїятами, на котрих той українець натякнув нашому подорожнику... Що може бути з погляду тих осьвічених духовних професорів лехче, як повернути унїятів до православія? — відповісти од тих чи других унїятських видумок? Треба лиш сказати, що се брехня, що твої дїди перше инакше думали, і тепер ти мусиш бути православним, а як не послухаєш, то заставлять-та й годї. Оттак і є, — перелицювали холмських унїятів, заборонили їм мати унїятських сьвящеників та всї церковні справи, дали попів нових та ще кацапів — і вже унїятів як не було. Нащо дивити ся на те, хто з них згоден на це, а хто не згоден? Нащо бачити те, що й досї ще істнують в Холмщинї цїлі села, де на тисячі парафіян набереть ся може скілька десятків православних? Їм дано попів з московських тенденциями, а вони більш згоднїщі до ксьондзів удавати ся, нїж до цих царських урядників. Коли такий батюшка починає їх вговорювати, то вони йому дають одвіт: на те вам, єгомосць, платять, щоб ви так говорили." Не забулись ще часи, коли цих православних козаки думали до церкви нагайками загнати. І тепер російське правительство, а разом і духовеньство більш згодні на те, щоб цї бідолахи-унїяти жили невінчані й були нехрещені, нїж мали користуватись з унїятського або католицького обряду. І так часи біжать, роки минають, бідний народ прячеть ся, бідкуєть ся з своєю совістю, хоче її заспокоїти, вишукують ся якісь шарлатани, котрі видають себе за сьвящеників-унїятів, вінчають, хрестять в лїсах, — а росиянам байдуже, не чують і не знають і осьвічені духовні професори бажають лиш того, як би й з галицькими унїятами теж саме зробити і певні, що їм булоб дуже добре тодї.

Он де вона російська добрість, московська просьвіта! Чи є тут яка правда, який жаль до братів своїх?

Н. Н.

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 24-го цьвітня 1897.

Жадаймо від послів до ради державної, взглядно від кандидатів на послів, між иньшим також виєднаня вільних білєтів зелїзничих для молодежи шкільної, коли під проводом катихита або учителя відбувають наукову прогульку. Фінанси зелїзниці, не утерплять на тім, навпаки може зискають, бо ученик, що засмакував в поважних прогульках, обертати-ме пізнїйше збуваючий гріш на щораз дальші прогульки, а противно „доматор" позістане на завсїгди доматором і ужиє гроша на меньше благородні приємности.

Шесте віче нїмецких учителїв шкіл середних відбуло ся у Видни. Брало участь 400 професорів шкіл середних зі всїх майже австрийських міст провінциональних. Оживлену дискусию викликало внесене директора, др. Барана (з Кремс) о перенесене прібного року для кандидатів учительских на четвертий рік студий фільософічних. Замітне було засїдане секциї історичної, де проф. Зінґер з Праги мав виклад про образоване полїтичне і економічне через школу середну. Бесїдник зазначив, що школа середна має вияснити ученикам правду, щоби не теряли до неї довіря, скоро війдуть в житє. Сим способом треба запобічи небезпечности, щоби молоді люди, без науки в питанях социяльних і економічних, не попали в руки первого лїпшого аґітатора полїтичного. Яко цїль поставив бесїдник зрозуміне найважнїйших форм житя державного і социяльного. На внесене бесїдника вибрано відтак комісию з пяти членів, що має нараджуватись над тим питанем з осібним увзгляднением відносин австрийских. Піднести годить ся також відчит директора др. Ґеґельта п. з.: „Що можна осягнути на поли образованя ґімнастичного молодежи шкіл середних?" Бесїдник бажав, щоби кожда школа посїдала власну простору салю ґімнастичну і осібне місце для забави. Врешті, ухвалило віче слїдуюче внесене: Згромадженє похваляє акцию членів комісиї для державних іспитів учительских, що прямує до скорочення приписів іспитових і заявляє, що прилучує ся до бажань в тім напрямі. Рівнож згодило ся згромадженє на внесене проф. Шварца, щоби еще перед виданем нових приписів іспитових спитати також о опінію учителїв шкіл середних."

Ц. к. двірскі актори дали в Чернівцях два представленя, на котрих саля міського театру була битком заповнена мимо високих цїн за місця. На перше представленє вибрали штуку Лесїнґа: Натан мудрець. Трохи вже на нашi часи перестаріла тенденция тої штуки і еї більше реторичний нїж драматичний характер а попри те і вічний несупокій в переповненій сали зложили ся на те, що враженє з того представленя, не вийшло таке, якого всї сподївали ся. За те в другім представленю, а на него зложили ся триактова комедия „Жіноча війна" і одноактівка „Розбитий збанок", мала нагоду черновецка публика подивляти скінчену акторску штуку. Найкрасшою прикметою тих артистів є природність і міра у кождім слові і руху, а цїлість набирає артистичної вартости через спільну гру. Велике поводженє другого вечера заохотило рідких гостїв продовжити свої виступи ще на два вечери. Відограють в суботу 24-го цьвітня „Кабалу і любов" Шілера а в недїлю 25-го цьвітня Ґетового „Фавста".

Неписьменна злодійка. У одної львівскої богатої родини служила Анна П., дівчина зпід Львова. Перед кількома днями дав пан своїй жінці пять банкових нот по 1000 зр., котрі она вложила до комоди в своїй комнаті. Коли по двох чи трех днях спитав пан жінки кілько гроший дав їй, відповіла, що чотири тисячі. Вправді пан трохи здивував ся, але остаточно сказав, що не пригадує собі добре. Тимчасом служниця Анна П. полишившись одного разу сама в комнаті пані, отворила комоду і виймила з неї одну тисячку, а що не знала нумерів, була певна, що краде що найбільше пятьдесятку. Очевидно, що по крадежи виповіла зараз пані службу і може було би всьо забуло ся, коли би не сьвята. Іменно загадала Анна піти на сьвята до свояків на село, а щоби зробити їм несподіванку, вступила до різницкого склепу на Краківскій улици і закупила там мяса за кілька зр. При заплаті дала купцеви тисячку, жадаючи видачі решти. Купцеви видало ся то підозрінним і він дав знати поліциї, зволїкаючи з виплатою. Знетерпеливлена Анна П. наробила крику і сама побігла з жалобою на купця до поліциї. Там приняли єї з такою утїхою, що — вже більше не випустили.

Віднайдений скарб. Братя Данері, властителї одного готелю в Ґенуї, унаслїдили касову книгу з початку того столїтя, котра належала колись до їх прадїда по матери, банкира Сіджіоліого. З книжки тої довідались братя, що їх прадід в часах французких воєн зложив в трех банках в Ґенуї величезні суми, почім скоропостижно помер. Поквітовань на ті суми не було жадних, рівнож як і самі банки давно поцезали. Але хрестики і знаки, уміщені в книзї касовій коло назв тих банків, навели братів на здогад, що з ними мусить вязати ся якась тайна. І справдї сими днями відкрили братя в старім шпихлїри вже сильно затерті знаки, зовсїм подібні до знаків в книзї. Повибивали зараз в тих місцях дїри, але кромі незначного числа цекінів (золотих монет) не знайшли нїчого. Властивий скарб знайшли они доперва під старим помаранчевим деревом в зелїзній скринцї, а крім того ще богато иньших золотих річий і дорогих каменїв. Вартість найденого скарбу досягає до 200.000 зр.

Чого любов не вигадає! Щоби не зраджуючи ся виявити свої чувства, вигадали закохані мову цьвітів, котру вже майже всї знаємо. Мова вахлярем належить вже більше до рідкости, але не є також новостию. Але от тепер зачинають вже розмавляти залюблені пари — почтовими марками. Марка прилїплена на право в долинї, стоячо значить: Твоя любов ущасливляє мене! лежачо: Моє серце належить тільки до тебе! косо: Не жири ся і будь щасливий! навідворіть: Не вірю тобі більше. — На лїво в горі, стоячо: Люблю тебе! лежачо: Моє серце належить до кого иньшого! косо: Будь менї вірний! навідворіть: Бувай здоров, любчику! — На лїво в долинї, стоячо: Твою вірність я винагороджу! лежачо: Остав мене в моїм смутку! косо: Я остану тобі вірна! навідворіть: Ти дав доводи своєї вірности! Коло прізвиска в одній лїнії, стоячо: Прийми мою любов! лежачо: Тужу, щоби тебе побачити! косо: Заслугуєш, щоб тебе поважати! навідворіть: Я занята ким иньшим. В горі, на серединї, стоячо: Удїли менї свого довіря! лежачо: Я на віки твоя! косо: Одного цїлунку! навідворіть: Памятай на мене! В долинї на серединї, стоячо: Так! лежачо: Хочу вас пізнати близше! косо: Нї! навідворіть: Ненавиджу тебе! На відворотній сторонї коверти: Не накидуй ся менї більше! Нефранкований лист: Погорджаю тобою!

Памятайте на Народний Дім
в Чернівцях!

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.